

گواهان روز قیامت

آیت الله حسین نوری

است باین معنا تمام جریاناتها و حقایقی که در آن بوقوع پیوسته را آشکار کرده است و نامه‌های اعمال انسانها در پیشگاه عدل الهی نهاده شده و پیغمبران الهی و گواهان اعمال انسانها احضار شده‌اند و میان مردم براساس حق و عدالت قضاوت صورت میگیرد و بهیچکس ظلم و ستم نخواهد شد در آنروز گواهان اعمال به این شرح است:

- ۱- خداوند متعال.
- ۲- پیغمبران خدا (ص).
- ۳- امامان علیهم السلام.
- ۴- فرشتگان الهی.
- ۵- زمان.
- ۶- زمین.
- ۷- اعضاء و اقدام انسانها.

سرشکستگی و اقتضای بدان فوق العاده مؤثر است و در نتیجه در ترغیب به انجام حسنات و بازداشتن از سیئات و گناهان تأثیر میگذارد.^۲

حضرت امیر مؤمنان علیه السلام فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ سَيَحْضِرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِيُخْفِيَ عَلَيْهِ مَا أَلْمَنُوا بِهِ مِنْ قَوْلِهِمْ وَتَهَارِهِمْ لُظْفٍ بِهِ خَيْرٌ وَأَحْظٌ بِدَعْوَاهُمْ وَظُلْمَانِكُمْ عِيَانَهُ»^۳

یعنی: هر آن اعمالی را که بندگان خدا در شب و روز انجام میدهند بر خداوند پنهان نیست به کوچکترین کارشان آگاه و به تمام کردارشان دانا و محیط است اعضای شما گواهان او و اندامتان لشکرهای وی میباشند دلهای شما دیده بانان خداوند و خلوتهای شما نزد او آشکار است.

و بطور خلاصه در روزی که: «أَشْرَفَتْ الْأَرْضُ بِشُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ»^۴ یعنی زمین بوسیله نور پروردگار روشن گردیده

یکی از مواقف روز قیامت موقفی است که گواهان درباره اعمال انسانها گواهی میدهند و بهمین مناسبت است که خداوند در قرآن مجید روز قیامت را بعنوان «يَوْمَ تَقُومُ الْأَشْهَادُ»^۱ یعنی روزیکه شاهدان برای ادای شهادت قیام میکنند معرفی میکند.

خداوند متعال با اینکه خود عالم غیب و شهود است و کلیه حقایق همه عوالم در پیشگاه حضرتش روشن و اساساً عالم محضر خدا است و:

بر او علم بگذرد پوشیده نیست

که پیدا و پنهان بنزدش یکیست با اینوصف براساس فلسفه و مصلحت، گواهانی برای اعمال انسانها قرار داده است تا در روز محشر به ادای شهادت برخیزند و درباره اعمال آنها گواهی بدهند.

شاید فلسفه برانگیختن این همه شاهد برای اعمال انسانها با اینکه خود همه حقایق و اسرار رامیدانند این است که این موضوع در ترغیب مردم به انجام اعمال نیک و همچنین در بازداشتن آنها از اعمال بد تأثیر بسزائی دارد زیرا هنگامی که مردم بدانند که غیر از خداوند کریم شاهدان بسیاری مراقب اعمال آنها میباشند و آنها را زیر نظر دارند و در صحنه قیامت همه آنها در پیشگاه حضرت حق و در حضور خلایق شهادت خواهند داد این موضوع در سرافرازی و سر بلندی نیکان و

علیرغم فراموشکاریها خداوند آنها را به حساب میآورد
نخستین شاهد اعمال، در روز قیامت خداوند متعال است، قرآن کریم در ۱۸ مورد شهادت خداوند نسبت به اعمال انسانها را مورد تذکر و تأکید قرار داده است که یکی از آن موارد باین تعبیر است:

«يَوْمَ يَتَعَلَّمُ اللَّهُ جَمِيعاً قِسْمَتَهُمْ بِمَا عَمِلُوا أَخْضِبُ اللَّهُ وَنَشُوءَ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ»^۵
روزیکه خداوند همه مردم را بر میانگیزد و آنها را از آنچه که در دنیا انجام داده‌اند آگاه

میسازد و همه آن اعمال را که آنها فراموش کرده اند خداوند با شماره و عدد می‌شمارد و خداوند بر همه موجودات گواهد است. و یکی دیگر از آن موارد با این عبارت است:

«وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُبَيِّنُونَ لَهُمْ وَأَنْتُمْ عَنْ ذَلِكَ مِنْ مُنْقَلَبٍ ذُرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَضْفَرٍ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ»^۶.

در هر حالی از احوال که باشی و هر آیه از قرآن را که بخوانی و هیچ عملی را انجام ندهی مگر اینکه ما بر آن شاهد هستیم و هیچ ذره‌ای در همه زمین و آسمان از خدای تو پنهان نیست و کوچکتر از ذره و بزرگتر از آن هر چه هست در کتاب مبین حق (لوح علم الهی) ثبت و ضبط می‌باشد.

و در مورد سوم می‌فرماید: «وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ»^۷. خداوند بر هر عملی که انجام می‌دهید گواه است.

گواهی پیغمبران و امامان

آیاتی از قرآن مجید با تعبیراتی از قبیل «وَيَوْمَ نَبْتَأُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا»^۸ یعنی روزیکه از هر امتی شاهدی را بر میان‌گیریم دلالت بر این مطلب دارند که خداوند در روز قیامت با هر ملت شاهدی را بر میان‌گیرد تا به اعمال آن امت گواهی بدهد مفسران قرآن در تفسیر این قبیل از آیات قرآن شاهدی که با هر امت برانگیخته میشود را به پیغمبر آن امت در عصر و زمان خود و از آن پس به امامی که قائم مقام آن پیغمبر است تفسیر کرده‌اند.

در تفسیر مجمع البیان می‌گوید: این نمونه از آیات دلالت دارند که خداوند در هر عصری در میان مردم کسی که گفتار او حجت است را قرار داده است و هیچ عصری از اعصار از

وجود چنین کسی خالی نیست و از حضرت صادق علیه السلام نقل میکنند که حضرتش می‌فرمایند:

برای هر عصری و هر امتی امامی وجود دارد و آن امت در روز قیامت با امام خود محشور میگردد.^۹

این موضوع را در تفسیر برهان و صافی نیز از آنحضرت نقل کرده است.^{۱۰}

و در زیارت جامعه کبیره نیز آمده است که بر همه بنندگان سلطنت و تفوق دارد و برای نگاهیانی شما نگاهیانی می‌فرستد این نگاهیان هم حافظ انسانها و هم دیده‌بان اعمال آنان می‌باشند.^{۱۱}

و نیز می‌فرماید: «وَأَنَّ عَلَيْكُمْ لِحَافِظِينَ كِرَامًا كَاتِبِينَ يَلْقَوْنَ مَا تَعْمَلُونَ»^{۱۲}.

یعنی نگاهیانی مراقب احوال و اعمال شما هستند که آنها نویسندگانی که در درگاه حضرت حق تقرب و عزت دارند می‌باشند و شما هر آنچه را که انجام بدهید آنها میدانند. و نیز قرآن مجید در رابطه با دقت و اهتمام آنها می‌گوید: «إِذْ يُلْقِي الْأَمْثَلُ الْبَانِ عَنِ الْبَيْنِ وَعَنِ الشَّمَالِ قَعِيدٌ مَا تَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ»^{۱۳}.

یعنی چگونه خواهد بود هنگامی که از هر امتی گواهی بیاوریم و ترا ای پیغمبر خاتم گواه بر همه آن گواهان بیاوریم از حضرت امیرمؤمنان علیه السلام نقل نموده‌اند.^{۱۴}

گواهی فرشتگان

خداوند متعال نگاهیانی از فرشتگان بر انسانها گماشته است که از طرفی وجود آنها را در برابر عواملی که حیات و هشی آنها را به مخاطره می‌افکند و به نیستی و نابودی تهدید میکند حفاظت میکنند و از طرف دیگر مراقب اعمال آنان می‌باشند و کتبه کردارها و گفتارهای آنها را ضبط و بایگانی مینمایند و در این رابطه آیاتی از قرآن مجید مطالبی را بیان میکنند مثلاً در موردی می‌گوید:

«وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ النَّجْمُ النَّاقِثُ إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَنَا عَلَيْهَا حَافِظٌ»^{۱۵}.

سوگند به آسمان و ستارگانی که شبها نمودار می‌گردند و توجه میدانی که طارِق یعنی

ستارگانی که شبها نمودار میشوند از لحاظ عظمت چیست؟ آنها ستارگانی هستند (با فاصله هزاران سال نوری و قدرت درخشندگی هزاران برابر خورشید و نیز وزن و حجم هزاران برابر خورشید در پهنه فضا حرکت می‌کنند) که نورشان اعماق فضا را میشکافد، بر هر فردی حافظ و نگیهان گماشته شده است.

و نیز می‌فرماید: «وَهُوَ الظَّاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَهُ»^{۱۶} خداوند آن پروردگاری است که بر همه بنندگان سلطنت و تفوق دارد و برای نگاهیانی شما نگاهیانی می‌فرستد این نگاهیان هم حافظ انسانها و هم دیده‌بان اعمال آنان می‌باشند.^{۱۷}

و نیز می‌فرماید: «وَأَنَّ عَلَيْكُمْ لِحَافِظِينَ كِرَامًا كَاتِبِينَ يَلْقَوْنَ مَا تَعْمَلُونَ»^{۱۸}.

یعنی نگاهیانی مراقب احوال و اعمال شما هستند که آنها نویسندگانی که در درگاه حضرت حق تقرب و عزت دارند می‌باشند و شما هر آنچه را که انجام بدهید آنها میدانند.

و نیز قرآن مجید در رابطه با دقت و اهتمام آنها می‌گوید: «إِذْ يُلْقِي الْأَمْثَلُ الْبَانِ عَنِ الْبَيْنِ وَعَنِ الشَّمَالِ قَعِيدٌ مَا تَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ»^{۱۹}.

یعنی دو ملک مأمور نگارش خیر و شر از طرف راست و چپ او بمراقبت او نوشته‌اند و هیچ گفتاری را بر زبان نمی‌آورد مگر اینکه برای نوشتن او آماده می‌باشند.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: با اینکه خداوند از تمام اعمال و اسرار آگاه است این فرشتگان را باین ترتیب بر انسانها گماشته است تا همراه انسانها باشند و این موضوع در اهتمام آدمیان برای اطاعت پروردگار و خودداری از معاصی تأثیر دارد.^{۲۰}

و بالأخره بر اساس منطق قرآن کریم که می‌گوید: «وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ»^{۲۱} یعنی هر کسی که بر صحنه محشر قدم

لحظه و ساعت و روزی هم گامی در جهت رسیدن به بهشت به جلو نرود باز هم مغبون است و این تا آنجا را شامل می شود که اگر تا دیروز مثلاً در کیفیت و محتوای نمازش به درجه ای از حضور قلب و خشوع و اخلاص و... رسیده باشد و امروز به درجه ای بالاتر صعود نکند باز دچار غبن شده است.

بهر حال بزرگترین خطری که همواره انسان را تهدید می کند و اکثر آنها را به ورطه هلاکت سوق داده، غفلت از همین نکته است که با فرارسیدن مرگ و هنگام انقطاع قهری از تعلقات مادی از این خواب غفلت بیدار می شود:

«التاس نیام اذا ماتوا انبھوا» مردم در خوابند، چون مرگشان فرا رسد بیدار میشوند.

اما این بیداری دیر هنگام او را سودی نبخشد و دیگر عقربه زمان به عقب باز نگردد و آب رفته در جوی باز نمی گردد و آرزوی بازگشت و حیران اشتباه هرگز به وقوع نمی پیوندد و تنها اثر این بیداری آن است که برای همیشه باید در داغ حسرت و آتش اندوه فرصتهای به باد فنا رفته می سوزد که یکی از اسامی روز قیامت و جهان آخرت یوم الحسرة است و گویند که رنج حسرت از سخت ترین عذابهای جهان پس از مرگ است.

ادامه دارد

مکتبهای جهان تفوق خواهد داشت هر چند مشرکان و کافران را خوش نیاید در زمین، برای همیشه پایدار و پابرجا می نماید و از آن پس دیگر مردم به راحتی عبادت خدا می کنند و هیچ ترس و وحشی از قدرتهای پوشالی ندارند؛ آنروز قطعاً روز موعود و دوران حکومت جهانی حضرت مهدی سلام الله علیه است که امیدواریم هر چه زودتر این وعده شیرین الهی تحقق پذیرد و ابرهای تیره ظلم و جهل و کفر و شرک از آسمان جهان ریخت برکنند و به جای آن، ابرهای رحمت و عدالت و برکت و خیر در زیر پرچم ناموس اعظم حق، سلیمان زمان، امام عصر عجل الله فرجه پدیدار گشته و باران رحمت الهی را همراه با عزت و عظمت اسلام بر هر کوی و برزن ببارد. آمین رب العالمین.

و در برابر آن چه چیز را به دست می آورد. پس صرف عمر حتی برای کسب رزق و قوت لایموت اگر در جهت و خدمت مقصدی بالاتر از حیات مادی و حیوانی نباشد باز هم غبن و خسارت است، ناچه رسد به صرف عمر برای تحصیل دنیای خارج از حد نیاز و بدتر از آن کسب دنیایی که مستلزم تعدی به حقوق دیگران است که نامشروع است و گناه و ساقط کننده انسان.

از توجه به این دو مقدمه نتیجه می گیریم که جهت گیری کلی سیر زندگی و صرف عمر باید در راستای دستیابی به هدفی فوق مادی باشد و جز آن غیر منطقی و نامعقول می باشد. از حضرت علی علیه السلام نقل شده که فرموده:

«لیس لانیسکم ثمن الا الجة فلا تبعوها بغیرها» (نهج البلاغه صبحی صالح - فصار الحکم - ۱۵۶)

بهای جانهایشان چیزی جز بهشت نیست پس هرگز آن را به چیزی دیگر نخرید. و بهشت محصول و مقصد مادیگرانی و سیر افضی نیست، بلکه فقط در سیر صعودی که بعداً خواهیم گفت به دست می آید و بنابراین صرف عمر و زندگی جز در آرای بهشت برین، معامله ای زیان بخش و نامعقول است و از آنجا که مجموعه زندگی از لحظه ها و ساعتها و روزها تشکیل شده پس انسان حتی اگر در هر

بقیه از جانیشان خدا در زمین

بیه (۱۲۸) همانا زمین از آن خدا است به هر کس از بندگانش خواست می بخشد، ولی عاقبت و سرانجام، تقوا پیشگان وارث زمین خواهند بود.

و در سوره انبیاء آیه ۱۰۵ تصریح دارد به اینکه خداوند حکم فرمائی جهان و میراث زمین را به بندگان صالح و خالص واگذار می کند. «ان الأرض برئها عبادی الصالحون» و نه تنها حکومت زمین را به آنها می دهد که تمام رنجها و اذیت و آزارها و ذلت و خواریها و محنت و مصیبتها و ترس و خوف هایشان را نیز زدوده و امنیت و آسایش کامل را جایگزین آن می کند و دین را - همان دینی که بر تمام ادیان و

بقیه از گواهان روز قیامت

میگذارد فرشته ای او را بر آن صحنه سوق میدهد و فرشته دیگری برای انجام گواهی بر اعمالش او را همراهی میکند موضوع گواهی فرشتگان درباره اعمال انسانها ثابت و روشن میگردد.

ادامه دارد

۱- سوره مؤمن آیه ۵۱.

۱۱- سوره نساء آیه ۴۱.	۲- تفسیر مجمع البیان ج ۶ ص ۳۷۸ و بحار الانوار ج ۷ ص ۳۰۸.
۱۲- تفسیر برهان ج ۱ ص ۳۶۹ و تفسیر صافی ج ۱ ص ۳۵۶.	۳- نهج البلاغه خطبه ۱۹۰.
۱۳- سوره طارق آیه ۱-۵.	۴- سوره زمر آیه ۶۶.
۱۴- سوره انعام آیه ۶۱.	۵- سوره مجادله آیه ۶.
۱۵- تفسیر صافی ج ۱ ص ۵۲۱.	۶- سوره یونس آیه ۶۱.
۱۶- سوره انفطار آیه ۱۰-۱۲.	۷- سوره آل عمران آیه ۹۸.
۱۷- سوره ق آیه ۱۷ و ۱۸.	۸- سوره نحل آیه ۸۴.
۱۸- تفسیر صافی ج ۲ ص ۷۹۵.	۹- تفسیر مجمع البیان ج ۶ ص ۳۸۰ و ص ۳۷۸.
	۱۰- تفسیر برهان ج ۱ ص ۳۶۹ و تفسیر صافی ج ۲ ص ۹۳۵.